

BIBELEN OG VERDEN

nr. 3 | 2019

LÆS OGSÅ:

**ÆRKEBISKOP:
BØRNEBIBELEN
BLEV ET
VENDEPUNKT**

**FLERE MØDER
BIBELEN PÅ
FACEBOOK**

**KLIMA-
FORANDRINGER
OG ETIK**

ET PLAGET UKRAINE:

BIBELEN GIVER NYE BEGYNNELSER

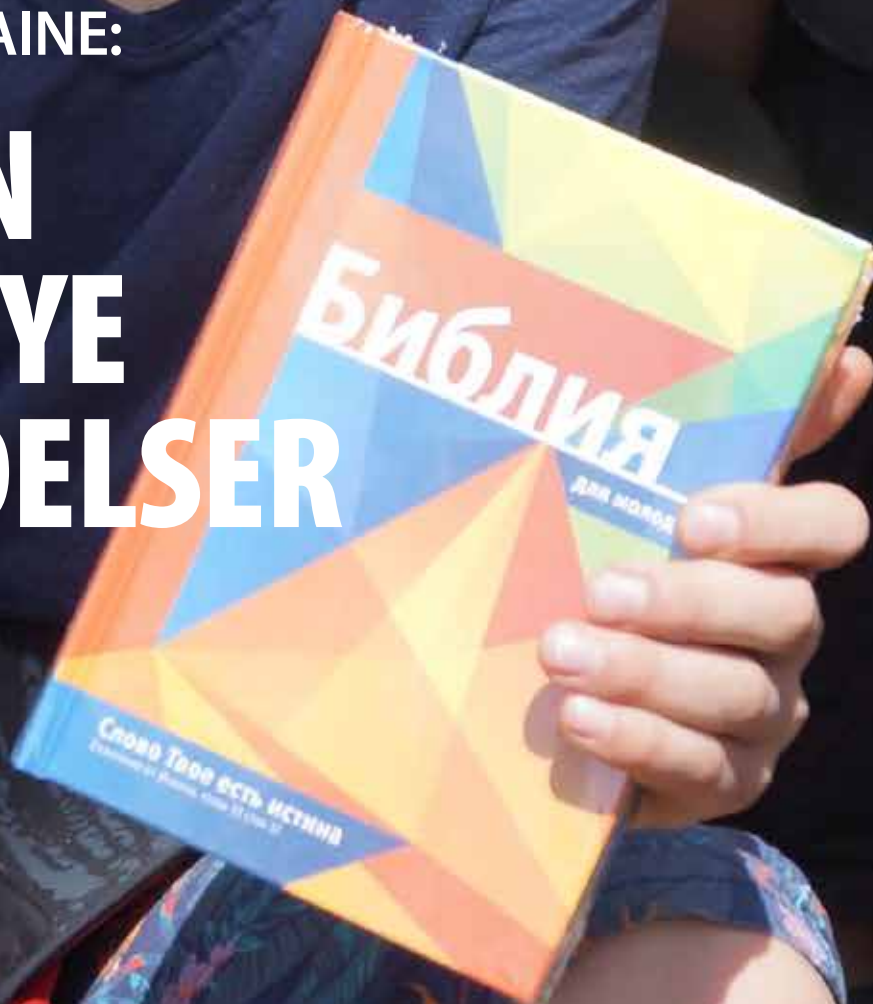

FOTO: Casper Tybjerg

Bibelselskabets protektor
er Hennes Majestæt
Dronning Margrethe II.

UKRAINE

Et patchwork af lidelse

Krig med Rusland, internt fordrevne, atomkraftulykke i Tjernobyl, fængslede narkohandlere, misbrug, rekordhøj hiv-epidemi og udsatte børn. Listen på Ukraines problemer er lang og trang.

Tekst: Synne Garff

Foto: Inge Haandsbæk Jensen

Den ene kilometer birketræer efter den anden passerede forbi mit bilvindue. Nogle timers kørsel fra Kiev, midt i en skov, lå fængslet. Ikke langt fra Tjernobyl, som for nylig har fået ekstra opmærksomhed, fordi filmudbyderen HBO har produceret en barsk og nervepirrende miniserie, der dramatiserer begivenhederne omkring atomulykken i 1986. Historien følger de modige mænd og kvinder, der ofrede sig selv for at redde Europa fra en katastrofe. Det var om natten den 26. april for mere end 30 år siden, ulykken indtraf i Ukraine, i det daværende Sovjetunionen. 56 døde direkte som følge af ulykken, men det anslås, at flere hundrede tusinde i årene efter døde af kræft på grund af den radioaktive forurening, der også kom til at lægge store områder øde. Konsekvenserne for de såkaldte Tjernobyl-børn har været meget konkrete med markante stigninger i en lang række alvorlige sygdomme.

Det var altså i nærheden af dette katastrofeområde, fængslet lå. Murene var høje med pigtråd på toppen. Jeg afleverede min taske til betjenten, blev lukket ind i en sluse og visiteret af en kvindelig betjent. Hun nikkede og sendte mig ud i en stor gård. Solen stod højt på himlen, da jeg krydsede over til en af sidebygningerne, hvor 20 mænd ventede i noget, der kunne minde om et klasseværelse. Det var der, de mødtes en gang om ugen til sang, musik og bibelstudier.

Mændene arbejdede hårdt fra morgen til aften med at læsse cement. Om aftenen var der cement alle vegne, på huden, i næsen, øjne-

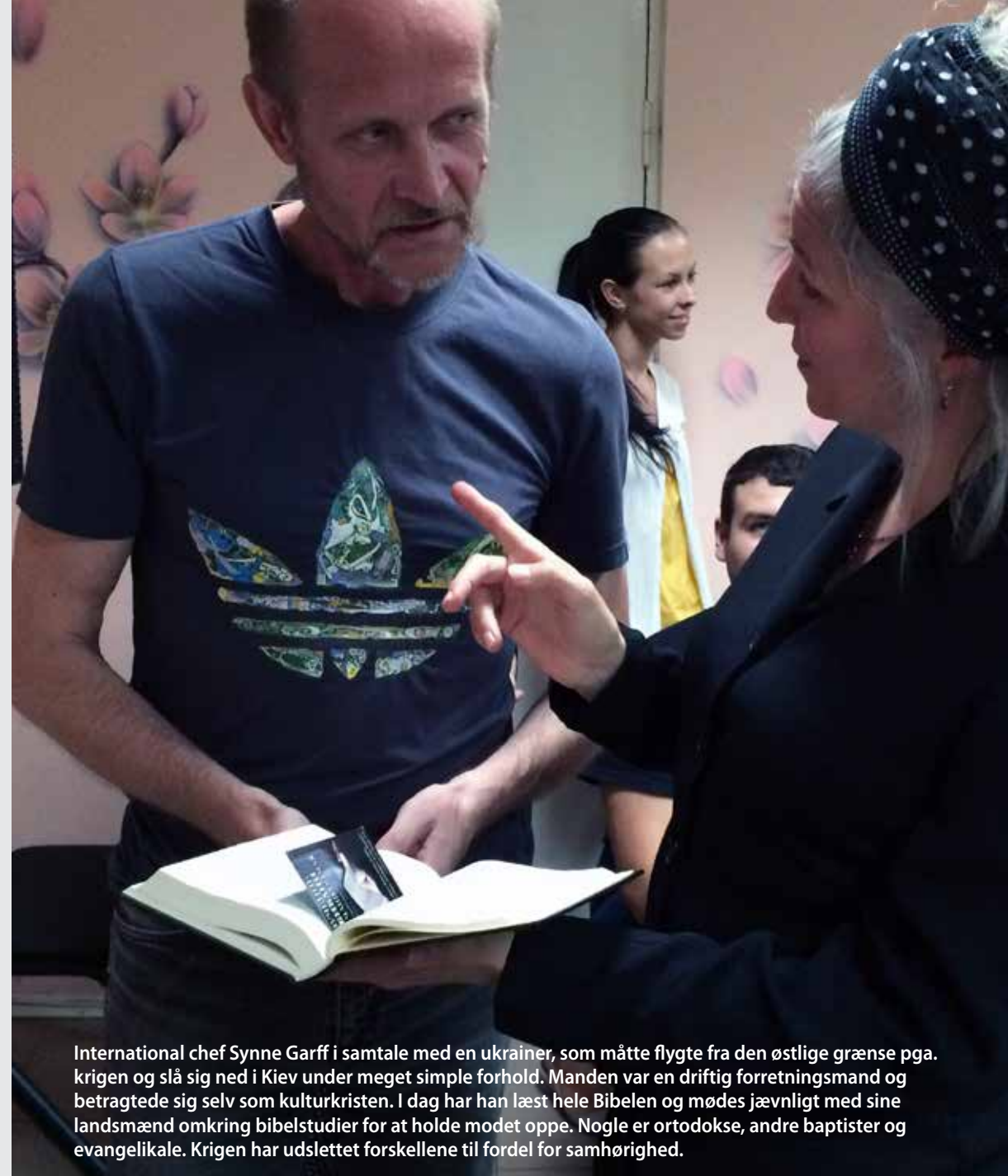
ne. Det kunne ikke vaskes af. Alexander sad tættest på mig. Han var først i 70'erne. Han havde tidligere haft en høj post som økonom i statsapparatet, men fik en dom. Alexander var sprød, for ikke længe siden havde han mistet sin hustru. Mens vi talte, rejste han sig pludselig og forlod lokalet for at samle sig. Et par minutter efter kom han tilbage og fortalte mig, hvordan daglige bibelstudier holdt modet oppe hos ham. Han læste hver morgen Johannesevangeliets kapitel 3, vers 16:

”For således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv.”

Det citat holdt han fast i og kunne forhåbentlig få ham igennem de lange dage frem til løsladelsen om 3-4 år, hvor en søn ventede ham. Sådan holder millioner af mennesker fast i troen på Jesus Kristus, Guds søn. Det får dem til at udholde det mareridt, som tilværelsen pludselig udviklede sig til.

I Ukraine mødte jeg mennesker i alle aldre, der har mistet alt og nu havde bibelstudier sammen med andre, i et skæbnefællesskab, der løfter dem. Mennesker, der aldrig i deres vildeste fantasi havde forestillet sig, at troen på Gud skulle blive deres overlevelse. Mennesker, der aldrig før har oplevet Guds overrumplende nærvær, men nu søger Gud og bliver taget imod, set og hørt.

Det gælder også mange af landets soldater. Det er fem år siden, krigen brød ud. Der er fortsat kampe ved østfronten. Omkring

International chef Synne Garff i samtale med en ukrainer, som måtte flygte fra den østlige grænse pga. krigen og slå sig ned i Kiev under meget simple forhold. Manden var en driftig forretningsmand og betragtede sig selv som kulturkristen. I dag har han læst hele Bibelen og mødes jævnligt med sine landsmænd omkring bibelstudier for at holde modet oppe. Nogle er ortodokse, andre baptister og evangelikale. Krigen har udslettet forskellene til fordel for samhørighed.

200.000 børn går i skoler, der er hårdt medtaget af angreb eller må undervises i beskyttelsesrum eller interimistiske lokaler opbygget af sandsække. De mange angreb er gået ud over børns evne til at lære. Mange ukrainere på flugt kan stadig ikke vende hjem, men lever som fordrevne i Kiev.

Nogle er havnet i misbrug, har solgt stoffer og er endt i fængsel, hvor de sparsomme nåledeles, og hiv derfor cirkulerer. Hver tiende har ifølge statistikkerne et alvorligt misbrugsproblem. Ukraine er ramt af den største hiv-epidemi i Østeuropa og Centralasien, kun overgået af Rusland. Omkring 0,9 procent af befolkningen, hvilket svarer til ca. 240.000 mennesker, er ramt af hiv. Infektionsraten blev fordoblet fra 2010-2016.

Jeg har mødt mine ukrainske bibelkolleger mange steder på kloden til konferencer og

møder, hvor de har fortalt om, hvordan Bibelen trøster, støtter og giver fred, håb, frihed og værdighed til befolkningen. Bibelsk sjælesorg er implementeret mange steder, både blandt soldater, misbrugere, krigsofre, fængslede og internt fordrevne. Nu er tiden kommet til at udbrede metoden for børn. For det siger sig selv, at landets massive problemer går ud over de mindste. Fattigdom alene berører mere end 35 procent af befolkningen. Og der bliver desværre flere og flere gadebørn.

Det fantastiske og ubegribelige, som man også kan læse om i dette nummer af bladet, er, at Bibelen kan føre til nye begyndelser for børn og unge, ja, for martrede mennesker i alle aldre. Begyndelser, der kan give en langt bedre retning i tilværelsen og gøre vejen fra sorrig til glæde endnu kortere.

INDHOLD

Side 4-8
Tema om
Ukraine

Side 10
Krydsord om
Bibels byer
og steder

Side 14
Ny bog stiller
skarpt på klima-
forandringer

Leder side 15
”Bibelen er et
socialt medie”

” For mig er det afgørende at leve Bibelens budskab ud i praktisk politik

MØDE MED DØDEN

”Jeg har tre gange oplevet, at Gud greb ind og gav mig livet tilbage,” fortæller Hanna Hopko.

”Allerede som 4-årig havde jeg en meget alvorlig operation i hovedet, som kunne have taget livet af mig, men det lykkedes lægerne at redde mig.

To andre gange har jeg også været døden nær, men Gud har givet mig nye chancer. Derfor er jeg ikke bange for døden, men jeg er optaget af at virke for Gud og for Ukraine i den tid, jeg har fået.

Tekst og fotos: Dag Kjær Smemo

2018 var Bibelens år i Ukraine. **Hanna Hopko**, medlem af parlamentet i Ukraine, tog initiativet til Bibelens år, som efterfølgende blev besluttet af parlamentet.

”Jeg havde et stærkt ønske om, at 2018 skulle være Bibelens år i Ukraine. For i 2018 fejrede vi 100-året som nation, og derfor passede det at markere Bibelen som et vigtigt fundament for os,” fortæller Hanna Hopko, der inddrog flere parlamentsudvalg, Bibelselskabet i Ukraine og alle landets kirkesamfund i arbejdet.

Hanna Hopko uddyber: ”Jeg ser Bibelen som svaret til vores folk. Vi har brug for Bibelens vejledning til de mange korsveje, Ukraine står over for i årene, der kommer. Jeg tror på, det kan tilføre os noget positivt i kampen mod korruption og i arbejdet med at opbygge et demokratisk land.”

Vi skal leve Bibelens budskab

”For mig er det afgørende at leve Bibelens budskab ud i praktisk politik og handling. Jeg arbejder for, at vi som kristne står sammen og ikke modarbejder hinanden. Vi skal samarbejde - til glæde for kirken og til glæde for vores land.”

Hanna Hopko har været engageret i samfundsforhold i mange år. Hun har bl.a. arbejdet for at reducere brugen af tobak og alkohol i Ukraine, og hun var meget aktiv under demonstrationerne på Maidan-pladsen i Kiev i 2014. Samme år blev hun valgt ind i parlamentet, og efterfølgende blev hun leder for den vigtige udenrigskomite.

Flygtninge i eget land

I de senere år har krigen i det østlige Ukraine skabt lidelser og tilbagegang i landet:

”Mange lever som interne flygtninge i deres eget land, og mange er flygtet fra landet. Sundhedsmyndighederne fortæller, at hele 60.000 læger og sygeplejersker er emigreret til andre landet, alene det seneste år. Det har vi ikke råd til som land.”

Hanna Hopko har flere gange besøgt krigsfronten i øst, hvor hun også har delt bibler ud til dem, som har ønsket den. Trods de svære forhold øjner hun håb for fremtiden:

”I Ukraine har vi en gammel påskehilsen, som lyder: ”Kristus er opstanden!” Jeg håber og tror, vi kommer til at opleve fremgang i Ukraine igen, og at konflikten i øst får en lykkelig slutning. Måske kommer den pludseligt, måske bliver det som Moses’ og israelitternes 40 års vandring i ørkenen. Men jeg håber og beder til, at vi ser en løsning inden da!”

Hanna Hopko er 37 år, medlem af parlamentet i Ukraine og har en ph.d.-grad i samfundskommunikation.

” Mødet med børnebiblen blev en åbenbaring og et vendepunkt for mig

ÆRKEBISKOPPEN ANBEFALER: "START MED MATTHÆUS"

"Giv nye bibellæsere Det Nye Testamente eller allerhelst en børnebibel," siger Yevstratiy. "Jeg anbefaler altid at starte med Matthæusevangeliet. Derefter kan man læse Romerbrevet, som på mange måder er en slags katekismus for bibelsk teologi."

For nogle år siden mødte Yevstratiy en mand i toget. Han viste ham Bibelen, og han udbrodt: "Din bibel er bare løgn!" Yevstratiy spurgte, om han havde læst i Bibelen. "Ja, de tre første sider. Så havde jeg læst nok."

"Denne historie," fortæller Yevstratiy, "viser, hvor vigtigt det er, at nye læsere får bibelteksten i en form, som er tilpasset deres niveau."

Tekst og fotos: Dag Kjær Smemo

13 år gammel fik **Yevstratiy** lov til at låne en børnebibel af en klassekammerat. Han læste den på to dage. I dag er han ærkebiskop i den ukrainsk-ortodokse kirke. Han takker for alle de børnebibler, han har modtaget igennem årene.

"Hver ny generation må vindes for evangeliet."

Sådan siger ærkebiskoppen under et besøg på en fredskonference i Oslo, Norge, hvor han takkede for de bibler, Ukraine har modtaget gennem årene. Hans egen vej til kristendommen begyndte, da han var 6 år og hans bedstemor tog ham til den lokale præst for at få ham døbt. Kirkerne var lukkede, men præsten døbte ham i sit eget hjem. Selv husker han sit første besøg i en kirke; det var i 1988, året, hvor kirken i øst fejrede sit 1000-års jubilæum. De fleste kirker var stadig lukkede, men der var en åben kirke i nærheden af, hvor hans bedstemor boede.

Mødet med Bibelen blev et vendepunkt

I 1990, da Yevstratiy er 13 år, sker der noget afgørende i hans liv. En pige i hans klasse havde fået en blå børnebibel. Han så den hjemme hos hende og spurgte, om han måtte låne den. På to dage læste han hele bogen - over 500 sider - før han afleverede den igen:

"Jeg vidste intet om Bibelen, jeg kendte ingen bibelhistorier," fortæller han.

"I skolen lærte de os, at religion er gift. Mødet med børnebibelen blev en åbenbaring og et vendepunkt for mig. Jeg troede på alt det, jeg havde læst. Et år senere faldt jeg over en anden bog, hvor jeg fandt svar på mange af mine spørgsmål om Gud."

Hans forældre undrede sig over hans tro og interesse for Bibelen, der betød, at han også begyndte at gå i kirke:

"Mine forældre havde ingen interesse i det. Men da jeg senere sagde, at jeg ville studere teologi og blive præst i den ortodokse kirke, tog de det pænt. De sagde: "Det er dit liv og dit valg, du har friheden til at gøre det, du mener, er bedst for dig."

Lærerne advarede mod kristendommen

I skolen blev undervisningen imod kristendom og tro gerne intensiveret omkring påske:

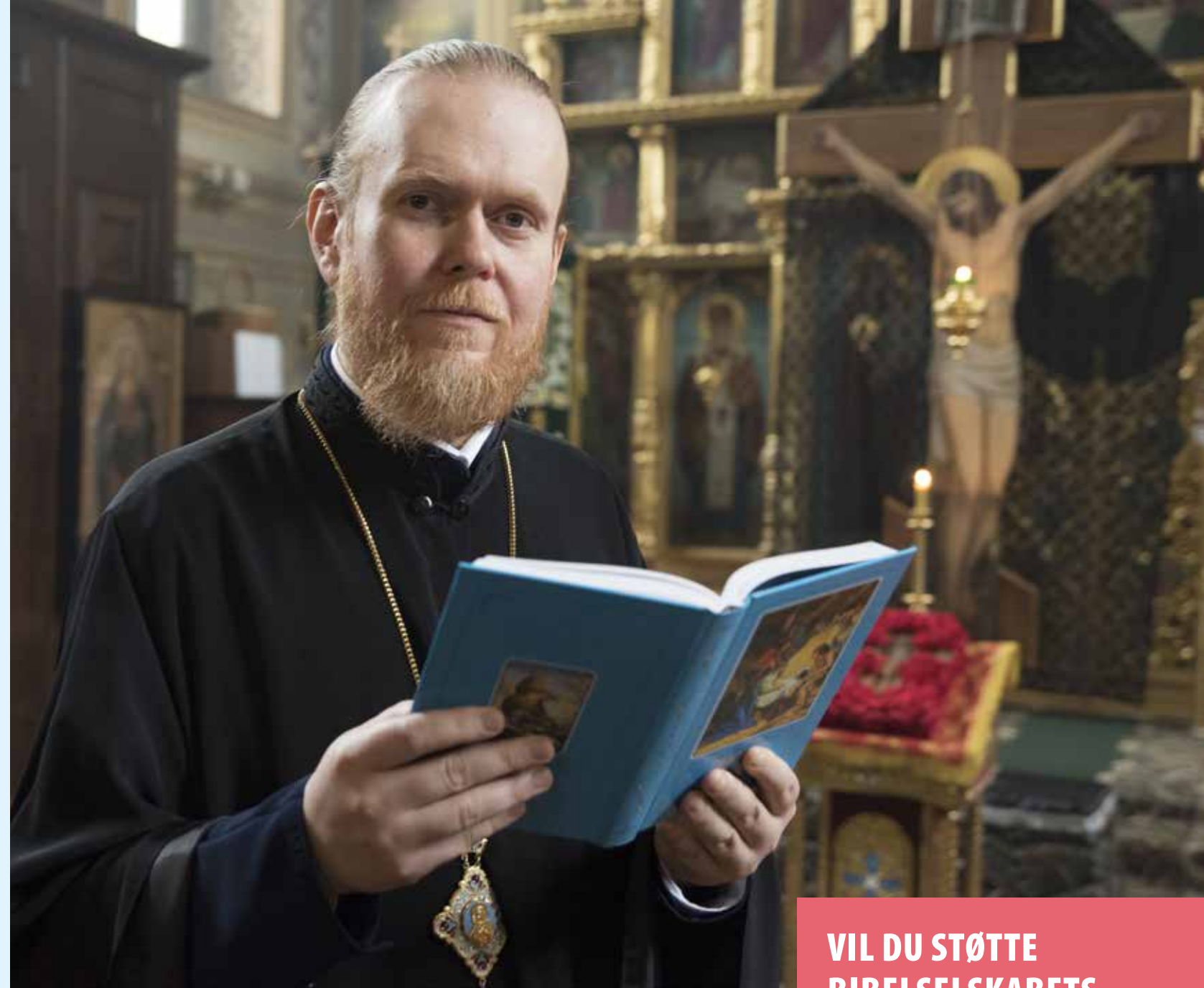
"Så sent som i 1991 tog rektoren mig til side og sagde: Ved du ikke, at du ikke må gå med et kors på jakken?"

Ærkebiskoppen reflekterer over, at der nu er lande i Vesten, der forbyder kors og religiøse symboler i det offentlige rum:

"Under sovjettiden var det absolut ikke klogt at gå med kors. Men vi fandt alligevel løsninger."

Yevstratiy husker engang, hvor en af hans lærere inviterede ham til en samtale:

"Læreren var forpligtet til at advare mod kristendommen og påskefejringen, men han tog et par af os til side og viste os indersiden på sin jakke. Da så vi, at han havde syet et kors ind i foret på jakken."

Hver ny generation må vindes for evangeliet

Distribution af børnebibelen er fortsat meget vigtig i Ukraine, mener Yevstratiy:

"Vi har en endeløs udfordring - hver ny generation må kristnes og vindes for evangeliet. Den opgave bliver vi aldrig færdig med!"

Igennem de sidste mange år, siden Sovjetunionens fald og åbningen af Østeuropa, har Bibelselskabet hjulpet med børnebibler og andre bibelbøger til Ukraine. Ærkebiskoppen takker for trofastheden igennem årene:

"Før Sovjetunionens fald var folk og nationer som jord uden vand," siger Yevstratiy. "Tak for, at I sendte os hjælp - og for, at I fortsat hjælper os med bibler."

Se ærkebiskop Yevstratiys gensyn med børnebibelen: www.vimeo.com/275038668

KRISTNE I UKRAINE

- 75 % af ukrainerne angiver, at de tror på Gud
- Kun 38 % af ukrainerne er tilknyttet et trossamfund
- 34 % af disse tilhører en kristen kirke; langt de fleste den ortodokse kirke
- Den ukrainsk-ortodokse kirke er delt mellem et Moskva-patriarkat, der knytter sig til den russisk-ortodokse kirke, og en sammenslutning af tre ortodokse kirker i Ukraine anerkendt af det ortodokse lederskab i Konstantinopel, men ikke af den russisk-ortodokse kirke
- Sammenslutningen, som ærkebiskop Yevstratiy tilhører, opstod som reaktion mod det russiske patriarkat, som man ikke ville underlægge sig i 1991, da Ukraine blev uafhængigt
- Katolikker udgør 6 % af befolkningen, mens protestanter udgør ca. 1 %

Kilde: Razumkov Centeret, et uafhængigt forskningscenter i Ukraine. Opgørelserne er behæftet med usikkerhed.

**VIL DU STØTTE
BIBELSELSKABETS
ARBEJDE FOR, AT
FLERE BØRN I
UKRAINE LÆRER
BIBELN AT KENDE?**

GIV DIN STØTTE:
Reg.nr. 3001,
kontonr. 9 00 04 88,
mærke: 'Bibler til Ukraine'
eller **MobilePay: 62903**,
mærke: 'Bibler til Ukraine'

Bliver fulgt af over 80.000 på Facebook

Han mødte selv Bibelen gennem tegneserier og fjernsyn. Nu bruger han Facebook til at sprede Bibelens budskab til nye mennesker.

Tekst og fotos:
Dag Kjær Smemo

Som 7-årig så Juri et tv-program med bibelske tegnefilm. Man kunne også bestille en film og en børnebibel. Drengen kunne godt skrive, så han bestilte og fik tilsendt filmen og den blå børnebibel. Dette skete omkring 1990.

Juri lærte Bibelens fortællinger at kende allerede tidligt i livet. Men der gik mange år, før han fandt troen, fortæller han.

Da han var omkring 20 år, blev han stoppet på gaden af en ældre dame. Hun sagde, at hun kunne se, han ville have godt af at læse i Bibelen for at få styr på sit liv:

”Jeg ser, du er døende i dit hjerte”, sagde hun.

Hun tilbød ham en bibel, og han tog imod den.

En af hans venner blev overrasket, da han så

hans bibel. Hun udfordrede ham til at læse hele Bibelen på ét år. Den udfordring tog Juri imod, så han læste Bibelen fra første til sidste side.

En dag, han var med toget, kom han til at sidde med tre andre. En af dem viste sig at være en præst. De faldt i snak, og han blev inviteret til at komme i præstens menighed. Han begyndte at komme i kirken, og siden hen blev han leder i menigheden.

Juri driver nu sin egen Facebook-gruppe med navnet ”Bliv stærk i Herren”. Den har over 80.000 følgere og vokser stadig. Han lægger løbende nye opslag op, for eksempel små videoer, hvor Juri fortæller, eller små tekstcitater fra Bibelen. Juri har også en Instagram-profil med over 23.000 følgere.

Flere møder Bibelen på Facebook

Overalt i verden møder mennesker bibel og kristendom på de sociale medier.

Af Thomas Godsk Larsen

” Vi tænkte: det her er virkelig fantastisk! Vi kunne se, vi nåede en helt masse nye mennesker på en ny måde.

KANALCHEF RITA EL-MOUNAYER

Foto: SAT7 International Office

Du kan finde Juris Facebook-gruppe ved at skrive UVB777 i søgefeltet på Facebook.

SAT-7

TV-stationen SAT-7 producerer tv om Bibelen og kristendom og arbejder med forsoning og ligestilling blandt muslimer og kristne i muslimskdominerede lande. For mange er kanalerne og tilstedeværelsen på de sociale medier den eneste adgang til et kristent fællesskab.

Hos De Forenede Bibelselskaber, der tæller 149 bibelselskaber globalt, mærker man tydeligt, at bibelarbejdet også er blevet digitalt. I dag er online bibles og brugen af sociale medier blevet et væsentligt supplement til de mere ”klassiske” kanaler.

Alene i 2018 besøgte hele 1,6 millioner danske Bibelselskabets hjemmeside, hvor de kunne læse, søge og finde i Bibelen Online. Det Danske Bibelselskab er også at finde på Facebook, Instagram, Twitter og YouTube - på Facebook får 12.000 følgere løbende gode tilbud, bibelord til eftertanke og nyt fra Bibelens verden.

Sociale medier når udsatte kristne

Andre steder i verden har bibel og kristendom anderledes trange kår, for eksempel i Nordafrika og Mellemøsten. Her når tv-programmer via satellit og sociale medier fx ud, hvor traditionel bibeldistribution er umulig. Det har den kristne tv-station SAT-7 gjort sig erfaringer med, og på et nyligt besøg i Danmark fortalte kanalchef Rita El-Mounayer om den rivende udvikling, tv-stationen har været i de seneste år - især på grund af brugen af sociale medier:

”Vi har lært, at det ikke er et enten-eller; at vi enten laver noget til sociale medier eller tv. Vi sagde til os selv: lad os få det til at spille sammen, både ved at vi bruger det aktivt, når vi sender *live* på de sociale medier, og ved fortsat at give seerne mulighed for at kontakte os direkte via vores

Facebooksider.”

På grund af SAT-7's begrænsede økonomi gjorde man i starten det, at man lagde de programmer, man allerede havde produceret til tv-kanalerne, direkte på de sociale medier Facebook og YouTube uden at redigere dem ned i længde:

”Vi blev slået bagover af, hvor mange der faktisk så programmerne via de sociale medier. For at give et eksempel fik vi én måned knap 5 millioner visninger på vores programmer via Facebook og YouTube. Vi tænkte: Det her er virkelig fantastisk! Vi kunne se, vi nåede en helt masse nye mennesker på en ny måde. Alene på vores arabiske kanal kunne vi se, at vi fik to millioner downloads, når vi havde større tv-events.”

Når ud til flere mennesker

Den store interesse på de sociale medier gav folkene i SAT-7 mod på mere, fortæller Rita El-Mounayer:

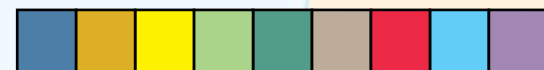
”Vi ville mere end bare lægge tv-udsendelser op. Vi begyndte at streamere vores live-programmer på de sociale medier, mens de blev sendt. Vi oplevede, at vi pludselig kom i dialog med nye mennesker, især unge, der skrev til os under programmerne, og tv-værterne kunne inddrage deres spørgsmål og kommentarer undervejs.”

SAT-7 begyndte da at producere indhold direkte til deres følgere og seere på de sociale medier, og de når hver dag ud til flere mennesker i Mellemøsten og Nordafrika.

Følg Bibelselskabet på Facebook og Instagram

BIBELENS BYER OG STEDER

KRYDSORD

Indsæt de rigtige bogstaver fra krydsordene i farvekoden.

Pssst ...! Alle svarene findes i Bibelen og på Bibelselskabets hjemmeside. Vær opmærksom på, at teksthenvisningerne er taget fra 1992-udgaven.

VANDRET

- De tolv spejdere kommer til denne by, der blev bygget syv år før Soan i Egypten (4 Mos 13,22).
- Nordrigets gamle hovedstad, som blev grundlagt af kong Omri af Israel ca. 880 f.Kr. (1 Kong 16,24).
- Her bor Lazarus, som Jesus oprejser fra de døde.
- Jomfru Maria får besøg af englen Gabriel i denne by (Luk 1,26).
- Jakob kaldte stedet, hvor han var i kamp, således, fordi han så Gud ansigt til ansigt og reddede livet.
- Herren befaler Jonas at rejse hertil.
- Da Moses har slået en egypter ihjel, må han flygte fra Farao til dette land, hvor han møder præsten Jetro, der giver ham sin datter Sippora til kone (2 Mos 2,15).
- I denne by bygges et tårn, der skal nå op til himlen.
- Efter Jerusalem's ødelæggelse føres en del af befolkningen i eksil hertil.
- Paulus' længste brev er adresseret til Guds elskede i denne by.
- Ester kommer til kongens borg, som ligger i denne by.
- Den by, der bliver nævnt flest gange i Bibelen.
- Abram drager fra denne by i Kaldæa til Kana'ans land.

- I drømme ser Jakob en stige, der når helt op til himlen, hvor Guds engle går op og ned. Da han vågner igen, giver han stedet dette navn.

LODRET

- Stedet, hvor Jesus blev korsfæstet, hedder dette på hebraisk, der betyder Hovedskalsted.
- Navnet på det bjerg, hvor Herren åbenbarer sig for Moses.
- Paulus og Silas bliver sat i fængsel i denne by.
- I denne by finder hyrderne Jesusbarnet svøbt i en krybbe.
- Josva sender spioner af sted til denne by, som han senere erobrer, da hans folk går rundt om bymuren i syv dage, indtil den ved deres råb styrter sammen.
- "Gå hjem, din søn lever," siger Jesus til den kongelige embedsmand, hvis søn lå syg i denne by (Joh 4,46-53).
- Saulus er på vej til denne by, da han bliver standset af et lys fra himlen og en høj røst (ApG 9,3).
- Job bor i dette land.
- Til menigheden i denne by skriver Paulus de berømte ord: "Så bliver da tro, håb, kærlighed, disse tre. Men størst af dem er kærligheden."

SEND IND OG VIND Send svaret til bibelquiz@bibelselskabet.dk senest den 1. november 2019 og deltag i konkurrencen om fem gavekort a 300 kr. til Bibelselskabets boghandel. Vinderen får direkte besked.

Kort: Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

Cupcakes med squash

100 g smør
200 g hvedemel
2 tsk. bagepulver
150 g rørsukker
1/2 tsk. salt
2 dl plantemælk eller anden mælk
2 æg
150 g squash
14 forme til cupcakes
75 g flødeost
2 spsk. flormelis

Smelt smørret. Bland mel og bagepulver og rør det i smørret sammen med sukker og salt. Tilsæt mælken og rør dejen sammen. Pisk æggene sammen og rør dem i dejen.

Skær nogle lange strimler af den grønne skal på squashen. De skal være millimetertynde. Læg dem i isvand. Riv resten af squashen og rør det i dejen.

Fordel dejen i ca. 14 forme til cupcakes. Bag kagerne i en 180 grader varm ovn, til de er gyldne, ca. 25 minutter. Lad kagerne afkøle.

Smag flødeosten til med flormelis og sæt en klat på toppen af hver kage. Dup squashstrimlerne tørre og læg dem på osten.

Se mange flere opskrifter på Kirsten Skaarups blog: www.kirstenskaarup.dk

Foto: Kirsten Skaarup

Her er lidt sødt til hygge i den kommende efterårstid. Hvis du kender nogle søde børn, der skal forkæles, er kagerne en god idé sammen med varm chokolade. Men de kan også nydes af alle voksne til en kop te eller kaffe.

Squash og gulerødder er et par grøntsager, der gør sig godt i kager og brød. Og du kan sagtens bytte squashen ud med gulerødder. Disse muffins – eller cupcakes, som de også hedder med et andet engelsk ord – bliver lidt svampede af de rene squash.

Du kan lave kagerne mere spektakulære, hvis du farver ostecremen på toppen med rødbede- eller spinatsaft.

Birgitte Stoklund Larsens bog er den femte i rækken af små håndbøger, Bibelselskabet udgiver om bibelske emner. Læs mere på www.bibelselskabet.dk/haandbibliotek.

” Der er ikke en facitliste for bibel- oversættelse

I oktober udkommer *Når Bibelen oversættes*, en ny bog i Bibelselskabets serie af håndbøger, der giver en indføring i bibel og bibelske temaer.

Foto: Dan Henrik Møller

Af Thomas Godsk Larsen

Intet som bibeloversættelser kan bringe sindene i kog. Det har Birgitte Stoklund Larsen, generalsekretær i Bibelselskabet, erfaret igen og igen, når hun holder foredrag. Og det har givet stof til hendes nye bog, *Når Bibelen oversættes*:

”Jeg tror, det har noget at gøre med, hvordan vi er vant til, at det skal lyde. Det sidder dybt i os, vi er vokset op med Bibelen i en bestemt ordlyd. Sådan lyder juleevangeliet op til jul, sådan er fortællingen om Noas ark (og ikke skib eller båd!), hér skal stå ’velsignelse’, ’herlighed’ eller ’miskundhed’, ikke andet! Og så kan der selvfølgelig også være teologi på spil i oversættelser, som også er vigtigt at drøfte tilbunds-gående.”

I *Når Bibelen oversættes* giver generalsekretær i Bibelselskabet Birgitte Stoklund Larsen et rids over bibeloversættelsernes historie og en kort indføring i bibeloversættelser ’genrer’: Mens kildesprogsorienterede oversættelser lægger sig tættest muligt op ad de hebraiske og græske grundtekster, tilstræber målsprogsorienterede et nutidigt sprog, alle kan forstå. I bogen pointerer

Birgitte Stoklund Larsen, at der findes gode og dårlige oversættelser - men der er ikke en facitliste for bibeloversættelse:

”Enhver oversættelse må vurderes på, om den opfylder sit formål. Skal den række ud til nye bibellæsere med et nutidigt sprog, eller skal den kunne anvendes af teologistuderende, der skal bedrive eksegesi? Uanset hvad, mener jeg, er en god oversættelse en, der ikke gør opmærksom på sig selv. Hvor man ikke falder over ordene eller er i tvivl om, hvad noget betyder.”

”Jeg får kvalme af jeres regneark”

I sin bog giver Birgitte Stoklund Larsen nogle underholdende eksempler på bibelord, der er ændret over tid, og på oversættelser, som lidt meget vel er inspireret af den samtid, de er oversat i. Et stjerneeksempel er Eugene Petersons meget populære bibeloversættelse *The Message*, hvor Amos’ kritik af den israelitiske kult i Amos’ Bog et sted lyder:

Jeg kan ikke udholde jeres religiøse møder. Jeg har fået nok af jeres konferencer og seminarer. Jeg vil ikke have noget at gøre med jeres religiøse

projekter, jeres opblæste slogans og målformuleringer. Jeg får kvalme af jeres regneark, jeres offentlighedsarbejde og jeres imagepleje. Jeg kan ikke klare flere af jeres larmende, selvfede sange. Hvornår sang I sidst til ære for mig?

”Eugene Peterson nøjes ikke kun med at oversætte mundret, men han gør det så konsekvent, at det helt fortoner sig, hvad teksten har at gøre med den israelitiske tempelkult på profeten Amos’ tid,” fortæller Birgitte Stoklund Larsen. Det er dét, der er udfordringen i at lave bibeloversættelser; hvordan fastholder vi det univers, fortællingen foregår i, samtidig med at det bliver et godt og mundret sprog.”

De spottede Jesus

Når man laver bibeloversættelser til nudansk, som den kommende *Bibelen 2020*, kræver det mange drøftelser frem og tilbage og sproglige afvejninger af, hvilket ord der bedst forstås, og hvordan det optræder i sammenhængen. I sin bog nævner Birgitte Stoklund Larsen et ord som ’spotter’, der blandt unge i dag oftere betyder

’ser’ frem for ’håner’. Og hvad betyder det i dag, når vi læser, at kong David ’klager’ over sin søn? Beklager han sig over ham, eller begræder han ham? Eksemplerne er mange - og forfatteren deler rundhåndet ud af dem i bogen.

”Jeg vil gerne have den originale oversættelse”

På Birgitte Stoklund Larsens mange foredrag om bibeloversættelser ender det tit med, at tilhørerne sidder helt ude på kanten af stolene: Ej, sådan lyder juleevangeliet ikke! Vil I tage ’synd’ ud af Bibelen? Var jomfru Maria jomfru eller blot en ung pige? Efter et af sine foredrag var der en tilhører, der gik op til hende og sagde ’det er fint med nye oversættelser, men jeg vil nu gerne have den originale oversættelse’:

”Pointen er, at der er ingen original oversættelse. Enhver oversættelse er præget af den tid, hvor den er blevet til. Det er kun grundteksterne på hebraisk og græsk, der er evigt unge eller evigt gamle.”

Birgitte Stoklund Larsens bog *”Når Bibelen oversættes”* kan købes på Bibelselskabets hjemmeside eller via boghandlere fra den 31. oktober 2019.

NYT DIGITALT UNIVERS VARMER OP TIL BIBELN 2020

**Bi
bel
en 2020**

Som optakt til udgivelsen af en nudansk nyoversættelse af Bibelen lancerer Bibelselskabet et digitalt univers, hvor man kan hente inspiration til arrangementer, samtalsaloner, foredrag mv.

Find blandt andet:

- Et foredragskatalog, hvor man kan booke en af kræfterne bag oversættelsen
- Et idekatalog, hvor man kan blive inspireret til selv at afholde events, læsearrangementer mv.
- Tre fælleslæsnings-koncepter, som henvender sig til forskellige målgrupper: Bibelen for begyndere, Samtaler for livet og Hånd & ånd

Online-universet lanceres på www.bibelselskabet.dk den 1. oktober.

BIBELSELSKABET I SOMMERLANDET

Hen over sommeren har Bibelselskabet deltaget i sommerstævner og festivaler, blandt andet på Baptistkirken og Missionsforbundets fælles sommerstævne i juli måned på Efterskolen Lindensborg. Bibelambassadør Ole Engel fortæller, at der var stor interesse for Bibelselskabets udstilling og for den gratis lodtrækning om et eksemplar af Guds ABC:

”En del stævnedeltagere var allerede medlemmer, et par nye kom til, og der blev ført mange gode samtaler om Bibelselskabets aktiviteter,” fortæller han.

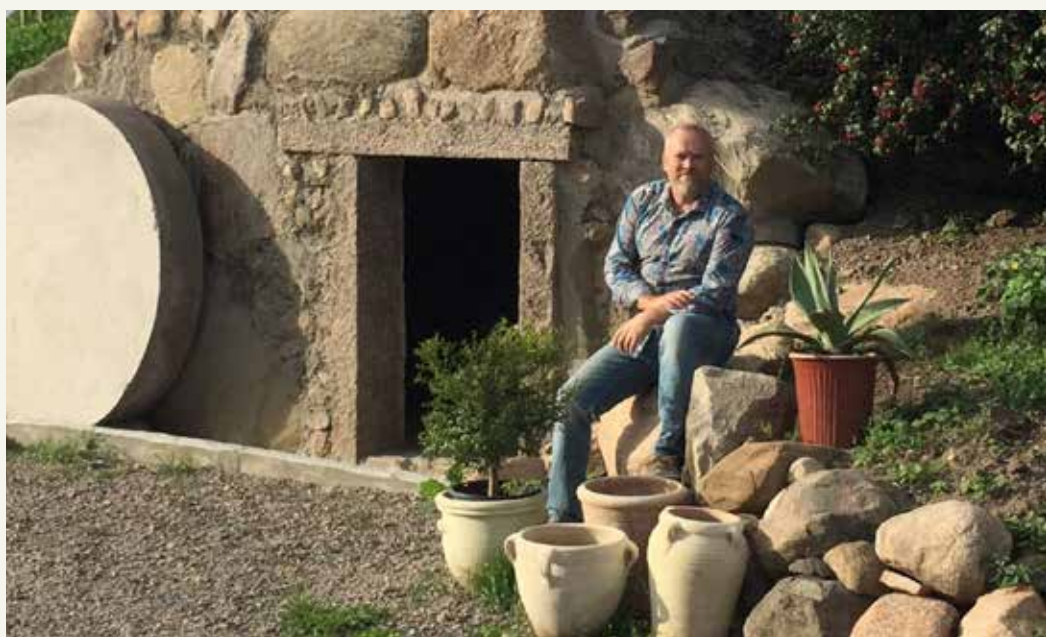

Foto: bibelsvarld.nu.

Bibelens Verden åbner i Sydsverige

NU ER DET ikke kun Astrid Lindgrens Verden, man kan besøge i Sverige. I august åbnede ”Bibelens Verden” i Ängelholm i Skåne. Her kan man blandt andet besøge Jesus’ grav og stalden i Betlehem. Initiativtager, præst og bygningsingeniør Urban Lennartsson, fortæller til Lokaltidningen.se: ”Jeg har lavet et arkæologisk og histo-

risk museum, der skal være som en mini-Skansens eller Astrid Lindgrens Verden, bare om Bibelen. Jeg vil gøre Bibelen levende og give de besøgende en oplevelse og viden om, hvordan det hele kan være foregået.”

Læs mere på hjemmesiden: www.bibelsvarld.nu.

Ny bibeloversættelse på nordsamisk

I 2019 ER UNESCOs internationale år for oprindelige sprog, og passende nok lancerer Bibelselskabet i Sverige, Norge og Finland en ny nordsamisk bibeloversættelse, Biibbal 2019. Det omfattende arbejde med oversættelse har taget mere end 30 år, og det hele kulminerede i lanceringen af Biibbal 2019 sidst i august måned.

”Denne bibeloversættelse er virkelig nordsamisk på en helt anden måde end den gamle fra 1895, som var mærkbart farvet af det norske sprog. Den gamle bibel indeholdt også tekster fra 1870’erne og var ikke længere let at forstå”, siger oversættelsesdirektør Mikael Wininge ved det svenske bibelselskab.

Holdet af oversættere har bestået af folk fra den norske, finske og svenske side af grænsen. De har måttet bruge mange ti-

mer på at finde en fælles stave- og sprogstil, der omfatter hele det nordsamiske sprogområde. Nordsamisk tales i dag af ca. 16.000-17.000 mennesker, heriblandt 5.000-6.000 mennesker i Sverige.

Ny bog stiller skarpt på klimaforandringer og etik

HVOR kan man finde håb, når den eneste klode, vi har hjemme på, ødelægges som følge af menneskeskabte klimaforandringer? Det spørgsmål sætter bioetikker og teolog Mickey Gjerris sig for at besvare i sin nye bog ”Upraktisk håndbog i lysegrønt håb”.

Ifølge Mickey Gjerris er klima- og naturkrisen udtryk for et etisk og åndeligt problem. Hvis vi skal løse problemet, kræver det, at vi grundlæggende ændrer vores forståelse af menneskets rolle i verden, og hvad ”det gode liv” er.

Læseren af ”den upraktiske håndbog” får overblik over klimakrisen, forståelse for dens etiske aspekter og inspiration til at leve et både meningsfuldt og håbefuldt liv midt i den.

Bogen sælges på bibelselskabet.dk, både som bog (249,95 kr.) og e-bog (129,95 kr.).

Bibelen er et socialt medie

Af Birgitte Stoklund Larsen, generalsekretær i Bibelselskabet

DET ER SOM BARN, man bliver læser. Opdager friheden og glæden ved at synke helt ind i bogens verden, glemme alt omkring sig og lade sig opsluge. Også i dag læser børn og unge bøger, men de læser færre bøger i deres fritid, end de gjorde tidligere. Det ser ud til, at bøgerne taber terræn i forhold til sociale medier. Det bliver kortere og mere flaksende læsning. På digitale medier er afbrydelse reglen snarere end undtagelsen. At øve sig i at læse er også at øve sig i fordybelse. Fordybelse er en forudsætning for dannelse.

Men står det at læse bøger i modsætning til sociale medier? I virkeligheden er bogen jo også et socialt medie. Det er Bibelen det bedste eksempel på. Selvfølgelig kan man læse Bibelen alene, men op gennem historien har det allermost almindelige været, at man har læst Bibelen sammen med andre. I gudstjeneste, undervisning eller læsekredse.

Bibelen var et socialt medie, før der overhovedet var nogen, der vidste, hvad det var.

Der er mange fordele ved at læse sammen med andre. Man kan hjælpe hinanden med at læse, hvad der står i teksten. Det er hyggeligt. Det giver en særlig fordybelse at læse i fællesskab.

Det ved enhver, der har gjort erfaringer med fælles læsning, hvad enten det er Bibelen eller skønlitteratur. Man kan være velforberedt, have læst en tekst hjemmefra, men det er først, når man sidder sammen med sin læsegruppe, at teksten rigtigt lukker sig op. Særligt, hvis man læser teksten højt, sker der noget. Det er, som om ordene får et resonansrum af de mennesker, der er til stede i rummet. Når Job forbander den dag, han blev født, forplanter Jobs dybe ulykke sig i os, der lytter. Man må sammen forholde sig til det ubegribeligt sårbare i at være menneske. Når det sker, fungerer bogen som et ægte socialt medie, hvor ensomheden ikke bliver større, men mindre. På en helt anden måde, end det er tilfældet med de medier, vi normalt kalder sociale. Der er intet, der tyder på, at unges ensomhed er blevet mindre med de sociale medier, tværtimod.

Heldigvis opdager flere og flere glæden ved at læse sammen med andre. Biblioteker melder om stor vækst i antallet af læsekredse, og hvorfor skulle lysten til at læse i fællesskab ikke også gælde bibellæsning? På Bibelselskabet har vi gennem nogle år arbejdet med, hvordan vi kan stimulere og understøtte en social bibellæsning, særligt i forbindelse med, at hele Danmark næste år får en ny bibel, *Bibelen 2020*, en mundret nudansk oversættelse. Vi har derfor fået nogle dygtige teologer og præster til at udarbejde oplæg til samtale- og læseaftener, som vi lancerer på Bibelselskabets hjemmeside den 1. oktober. Så har man god tid til at orientere sig i oplæggene og finde ud af, hvem man vil læse sammen med. Under overskriften ”Bibelen for begyndere” kan man på seks aftener få et virkelig godt indblik i Bibelen forskellige genrer. ”Samtaler for livet” lægger op til samtalsaloner om bibelske og eksistentielle temaer, og med ”Hånd & ånd” kan man meditere over de bibelske tekster og give dem kreativt udtryk.

Det er bibellæsning i fællesskab, lige til at gå til. Og faktisk også på en måde, hvor man kan være med, selv om man ikke er en stærk læser. Et godt sted at tage fat på både læsning og Bibelen.

”Det giver en særlig fordybelse at læse i fællesskab.”

UKRAINE:

10 BIBLER = 450 KR.
100 BIBLER = 4.500 KR.
1.000 BIBLER = 45.000 KR.

VIL DU HJÆLPE MED AT GIVE BØRN OG UNGE EN NY BEGYNDELSE?

Antallet af gadebørn stiger, og mere end 35 procent af befolkningen er berørt af fattigdom. Vores erfaring er, at Bibelen trøster, støtter og giver håb.

GIV DIN STØTTE HER:

Reg.nr. 3001, kontonr. 9 00 04 88 mærket 'Bibler til Ukraine'

BESØG VORES HJEMMESIDE OG STØT FAST:

www.bibelselskabet.dk/stoetfast

Kommer der flere midler ind, end der er brug for, går overskuddet til lignende projekter.

ELLER
MOBILEPAY
62903
'BIBLERTIL UKRAINE'

Bibelselskabet